

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1638

Vragen van het lid **Boswijk** (CDA) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *effecten van de Europese Green Deal op de landbouwopbrengst* (ingezonden 20 januari 2022).

Antwoord van Minister **Staghouwer** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 10 februari 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met de studie van Wageningen University & Research (WUR) naar de gevolgen voor de opbrengst van landbouwgewassen van de Europese Green Deal?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Hoe waardeert u de uitkomst van deze studie dat de maatregelen uit de Europese Green Deal met betrekking tot het terugbrengen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest er waarschijnlijk toe zullen leiden dat de opbrengst van landbouwgewassen afneemt, wat op zijn beurt zal leiden tot prijsstijgingen, minder Europese export en meer import van agrarische producten van buiten Europa?

Antwoord 2

Net als eerder uitgebrachte, soortgelijke studies, vind ik ook deze studie nuttig. Dit omdat ze bijdraagt aan inzichten over productie, prijzen, inkomen van de boer, de EU agro-handelsbalans, de rol van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), maar ook over de verduurzaming. Echter, ook deze studie is beperkt in scope omdat ze, net als andere studies, niet de effecten berekent van de gehele van Boer tot Bordstrategie (BtB), laat staan van de Green Deal als geheel. Zo worden slechts enkele doelstellingen van de BtB in de studie eruit gelicht en doorgerekend en ontbreekt bijvoorbeeld het effect van de halvering van voedselverspilling en -verlies in de EU in 2030, net als het effect van de meeste andere maatregelen die de BtB

¹ Wageningen University & Research, 2021, «Impact assessment of EC 2030 Green Deal Targets for sustainable crop production», <https://research.wur.nl/en/publications/impact-assessment-of-ec-2030-green-deal-targets-for-sustainable-c>

aankondigt. Ook de synergie-effecten van het totaal aan aangekondigde maatregelen uit de BtB en de maatregelen uit Biodiversiteits- en Bodemstrategieën zijn niet meegenomen in de doorrekening. Volgens de eerder gepubliceerde JRC-studie² kan dat ook niet, omdat er geen modellen voor bestaan en veel data ontbreken. Daarnaast is er niet gekeken naar het Europese Fit-for-55 wetspakket van de Europese Commissie, waarin 14 (wets)voorstellen worden gedaan om in 2030 een Europese emissiereductie van 55% te realiseren ten opzichte van 1990. Dit alles maakt dat ook deze studie weliswaar nuttige informatie biedt, maar als zodanig geen solide basis vormt voor concrete beleidsconsequenties of -keuzes.

Vraag 3

Deelt u de mening dat de door de onderzoekers verwachte gemiddelde productiedaling van tussen 10 en 20 procent en de daaruit volgende verhoogde schaarste, prijsstijgingen en negatieve gevolgen voor het inkomen van boeren ongewenst zijn? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Zoals hierboven aangegeven kan ik aan de kwantitatieve uitkomsten van de specifieke studie, vanwege de onvermijdelijke beperkingen aan de reikwijdte ervan, geen concrete beleidsconsequenties verbinden. Er is echter in algemene zin wel wat te zeggen over de genoemde effecten. Het kabinet streeft naar kringlooplandbouw en ondersteunt de noodzakelijke transitie naar een duurzamer voedselsysteem, ook op Europees niveau. Daarbij sluit ik niet uit dat er als gevolg van deze transitie verschuivingen in prijs en/of productie zullen ontstaan, met mogelijk negatieve gevolgen voor het inkomen van de boer. Daarom is mijn inzet erop gericht om de positie van de boer te verbeteren en het verdienvermogen van agrarisch ondernemers in en na transitie te versterken. Gelukkig herken ik die inzet op hoofdlijnen ook in de BtB van de Europese Commissie. Met bepaalde maatregelen van de BtB wordt bijvoorbeeld al ingezet op de aanbevelingen van de WUR-studie waarnaar het lid Boswijk verwijst. Zo werkt de Commissie aan een voorstel om de regels voor o.a. toepassing van nieuwe veredelings technieken te herzien. Verder heeft de Commissie onlangs een in de BtB aangekondigd voorstel gepubliceerd dat koolstoflandbouw moet bevorderen en daarmee een mogelijkheid kan bieden voor boeren om een aanvullend inkomen te verwerven. Voorts wordt gewerkt aan de in de BtB aangekondigde herziening van de regels die de toelating van gewasbeschermingsmiddelen op basis van micro-organismen, als alternatief voor chemische gewasbeschermingsmiddelen, moet verbeteren. Ook is sinds begin 2021 een Europese verordening van toepassing die gericht is op het bevorderen van markttransparantie in de keten en waarmee boeren beter inzicht kunnen verwerven in hun positie ten opzichte van andere ketenpartners. Tot slot werkt de Commissie in het kader van de BtB aan de herziening van de mededingingsregels en wordt de implementatie van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken gemonitord.

Vraag 4

Deelt u tevens de mening dat deze studie laat zien dat het van belang is om meer aandacht te besteden aan de gevolgen van de Green Deal voor de voedselzekerheid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

Ja, het is van belang om goed oog te hebben en houden voor goed onderbouwde en breed gedeelde signalen over de verschillende mogelijke effecten, inclusief die op voedselzekerheid, van de Green Deal.

Vraag 5

Op welke wijze gaat u zich er op Europees niveau voor inzetten om negatieve effecten op de voedselzekerheid te voorkomen?

---

² <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/65064349-f0dd-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en>

Antwoord 5

Ik ga mij inzetten voor een integrale implementatie van de Green Deal, waaronder de BtB, en zal elk individueel voorstel dat de Commissie onder de vlag van de Green Deal uitbrengt op zijn merites beoordelen, inclusief de mogelijke consequenties ervan. Zoals gebruikelijk zal ik uw Kamer per voorstel over mijn voorgenomen inzet informeren, onder andere via het BNC-fiche.

Vraag 6

Welke mogelijkheden ziet u bijvoorbeeld voor het wegnemen van wettelijke barrières voor nieuwe teelttechnieken zoals in de studie wordt aanbevolen?

Antwoord 6

Zoals ik hierboven reeds heb vermeld, werkt de Commissie aan een door haar in de BtB aangekondigd voorstel om de wetgeving voor de toepassing van nieuwe veredelingstechnieken te herzien. Ik zie dit als een belangrijke stap voor de verruiming van de toepassing van nieuwe verdelingstechnieken, die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan maatschappelijke en duurzaamheidsdoelen.

Vraag 7

Wat vindt u van de conclusie uit deze studie waarin staat dat deze maatregelen uit de Green Deal, omdat zij leiden tot minder productie, ertoe zullen leiden dat er extra landbouwgrond buiten de EU nodig zal zijn, en dat de studie laat zien dat deze indirecte verandering in landgebruik in elk scenario aanzienlijk (miljoenen hectaren) is?

Antwoord 7

Hiervoor geldt hetzelfde als mijn antwoord bij vraag 2. Omdat de studie niet de effecten van de gehele van Boer tot Bordstrategie (BtB) en andere onderdelen van de Green Deal berekent, is het moeilijk om de kwantitatieve conclusies ervan als absoluut te beschouwen. Zoals gezegd ontbreekt bijvoorbeeld het effect van de halvering van voedselverspilling en – verlies in de EU in 2030 en van de meeste andere maatregelen die de BtB aankondigt. Ook de synergie-effecten van het totaal aan aangekondigde maatregelen uit de BtB en de maatregelen uit Biodiversiteits- en Bodemstrategieën zijn niet meegenomen in de doorrekening. Blijft wat mij betreft over dat de studie wijst op mogelijke effecten en dat dat op zich nuttig is. Zoals gezegd zal ik elk voorstel dat de Commissie onder de vlag van de Green Deal uitbrengt op zijn merites beoordelen en de kamer over mijn voorgenomen inzet o.a. via het BNC-fiche informeren.

Vraag 8

Is er wat u betreft voldoende aandacht voor deze «weglekeffecten» die kunnen ontstaan als gevolg van de landbouwmaatregelen uit de Green Deal?

Antwoord 8

Zowel de Europese Commissie, de Raad als het Europees Parlement zijn zeer scherp op mogelijke «weglekeffecten» van de Green Deal in algemene zin. Wat betreft mogelijke specifieke effecten als gevolg van de landbouwmaatregelen uit de Green Deal zal dat nog moeten blijken, aangezien er nog geen wetsvoorstellen zijn gedaan of concrete landbouwmaatregelen zijn voorgesteld. Zoals ik hierboven reeds heb vermeld ga ik mij inzetten voor een integrale implementatie van de Green Deal, waaronder de BtB, en zal ik elk voorstel dat de Commissie onder de vlag van de Green Deal uitbrengt op zijn merites beoordelen.

Vraag 9

Deelt u de mening dat voorkomen moet worden dat nationale of Europese maatregelen om de landbouw te verduurzamen ertoe leiden dat productie zich verplaatst naar landen buiten de EU, waardoor negatieve effecten op het gebied van klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit alsnog op kunnen treden? Hoe kunnen dergelijke weglekeffecten worden voorkomen en op welke wijze zult u daar bij de verdere uitwerking van de maatregelen uit de Green Deal aandacht voor vragen?

Antwoord 9

Ja, ik deel de mening dat we moeten voorkomen dat de verduurzaming van de landbouw in de EU tot negatieve effecten op het gebied van klimaat en biodiversiteit leidt. Nederland en de EU zetten daarom in op wereldwijde verduurzaming van handelsketens. Internationale handelsketens van agrogrondstoffen of gewassen die voor Nederland en de wereld essentieel zijn, en waar geen goede alternatieven voor bestaan, zijn echter een gegeven. Afhankelijk van het product, de wijze van vervoer en ook het seizoen waarin het product geproduceerd wordt, kan het zijn dat productie buiten de EU efficiënter en beter voor het milieu en biodiversiteit kan zijn. We zien bijvoorbeeld nu al dat Nederlandse producenten en agrarische ondernemers voor bepaalde seizoenen of producten een productielocatie buiten de EU hebben.

Om wegleffecten te voorkomen die zorgen voor negatieve impact op klimaat en biodiversiteit zal ik met mijn Europese collega's in gesprek gaan welke mogelijke instrumenten tot onze beschikking staan. Op dit moment vinden er gesprekken plaats over het zogenaamde «Carbon Border Adjustment Mechanism». Dit mechanisme moet voorkomen – middels tarifiering aan de EU grenzen – dat er producten van buiten de EU binnenkomen die minder duurzaam zijn en de duurzame EU producten weg concurreren.